

JĒKABA GRAUBIŅA

ATGRIEŠANĀS

RIGAS OPERAS REPERTUĀRĀ
UZŅEMTS JĀNA MEDIŅA
SPRĪDĪTIS

Katram, kam jēkāda interese par latviešu mūziku un komponistu likteni okupētajā Latvijā, Literatūras un Mākslas 9. oktobra numurs sagādā vairākas sensācijas. Lielākā no tām — ziņa par to, ka Latvijas padomju komponistu savienības kārtējā jaunrades sanāksme noklausījusi... Jēkaba Graubiņa jaunus skaņdarbus — vairākas solo dziesmas un klavieru kvintetu.

Ka tā tiešām sensācija, par to minēsim šādus faktus: Kopš kāda 1949. vai 1948. gada Rīgas presē un radiofonā par Jēkabu Graubiņu nerunāja ne pušplēsta vārda. Ja neatkarības gados bez Graubiņa dziesmām, īpaši domājot par tautdziesmu harmonizācijām, nebija gandrīz iespējams neviens koŗa koncerts, neviens dziesmu svētki, tad pēdējos sešos septiņos gados okupētajā Latvijā no viņa nekur nekad nav atskanējusi neviens takts. Nule teiktā nozīmi pastiprina tas, ka Rīgā, gan neminot autora vārdu, dzied pat trimdinieka A. Ābeles Es meitīņa kā rozīte. Kā zināms, Jēkabs Graubiņš bija arī viens no visievērojamākiem mūzikas folkloristiem un kā tāds darbojās Latvijas Konservātorijā. Ka padomju vara būtu ļāvusi viņam turpināt darbu šai novadā, par to tāpat bija absolūts klusums, — pat pēc Melngaiļa nāves. Viss tas mums, brīvajā pasaulē esošiem, deva visnopietnāko pamatu domāt, ka ar šo komponistu noticis padomju apstākļos parastais.

Pieminētās sanāksmes atreferējums Lit. un Mākslā pie tam ir tāds, kas liek domāt, ka tā tikai pēc formas bijusi „kārtēja“ bet savā saturā tomēr slēpusi ko ārkārtēju. Vispirms jau nekādi nevar saprast vai sanāksmē piedalījies pats komponists. Vispār nav saukts vārdā neviens sanāksmes dalībnieks, kas citās reizēs tomēr noticis. Kā referente uzstājusies mūzikas kritiķe Lija Krasinska — padomju laika „bērns“. Tālāk nevar atvairīt sajūtu, ka sanāksmei un tajā izteiktiem spriedumiem ir tāds kā glaimu, tāds kā gaidarījuma došanas raksturs. Paklausīsimies: „J. Graubiņa klavieru kvintetu atzina kā vienu no spilgtākajiem kamermūzikas darbiem, kas uzrakstīti pēdējos gados. Klavieru kvinteta tematiskais materiāls interesants; plašie mūzikāli tēli veidoti ļoti oriģināli, izteiksmīgi. Kvintetā Jēk. Graubiņš sevi parāda kā lielu polifonijas meistarū... Ļoti interesantas ir J. Graubiņa mīklu dziesmas bērniem ar paša autora tekstiem; mūzika dziļi emocionāla, gleznaina, teksti asprātīgi. Sanāksmes dalībnieki vēl noklausījās virkni dziesmu. Arī tās novērtētas pozitīvi.“ — Tik atzinīga jā-sacīšana Rīgā nav dzirdēta pat tad, ja bijusi runa par turienes „galma komponistu“ darbiem!

Beidzot kāda pavisam aizdomīga lieta: Izrādās, ka sanāksmē prezentējamā klavieru kvinteta „fināls vēl nav atrisināts“. Tātad — nepabeigts darbs! Jājautā, kādēļ nu pēc tik gariem klusuma gadiem bijusi tāda steiga, ka vajag iepazīties ar nepabeigtu darbu? — Cerēsim tomēr, ka Jēkabs Graubiņš, kam nākamā gada 16. aprīlī pieminama jau 70. dzimšanas diena, tiešām ir sveiks un vesels. Bet, ka mistifikācija, kas saistās ar šo latvieti un viņa likteni okupētajā Latvijā, būtu jau noskaidrojusies, to pēc Literatūras un Mākslas sniegtās ziņas gan vēl neteiksim.